

GENÇ MÜTEFEKKİRLER DERGİSİ
JOURNAL OF YOUNG INTELLECTUALS

e-ISSN: 2718-000X

Yıl/Year: 6, Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 3

Eylül/September-2025

Ortaokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması¹

Developing Intangible Cultural Heritage In Secondary School Turkish Courses: An Action Research

Nurullah KARAOĞULLARI

Dr. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma
Merkezi

Dr. Hatay Mustafa Kemal University
Turkish Language
Teaching Application and Research
Center

Hatay/TÜRKİYE

nurullah.karaogullari@mku.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9034-9262>

Kudret ALTUN

Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi
Bölümü, Kayseri

Prof. Dr. Erciyes University
Department of Turkish
Education, Kayseri
Hatay/TÜRKİYE

kaltun@erciyes.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7652-0342>

Atıf / Citation: Karaoğulları, Nurullah-Altun, Kudret. “Ortaokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geliştirilmesi: Bir Eylem Araştırması”. *Genç Mütefekkirlere Dergisi* 6/3 (Eylül/September), 918-950

<http://doi.org/10.5281/zenodo.17159360>

Yayın Bilgisi/Publication Information

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi/Date Received: 05.08.2025

Kabul Tarihi/Date Accepted: 10.09.2025

Sayfa Aralığı/ Page Range: 882-950

İntihal: Bu makale, intihal.net yazılımına taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

Yayıncı / Published by: Nihat DEMİRKOL / TÜRKİYE

¹ Bu makale, birinci yazarın yayımlanmamış doktora tezinden üretilmiştir (*Ortaokul Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel mirasın kazandırılmasına yönelik bir araştırma*, Erciyes Üniversitesi, 2023).

ÖZET

Gelecek nesillerin kültürel değerleri sahiplenmesi açısından bu değerlerin bilinçli bir biçimde aktarımı önemlidir. Bu çalışmada çok yönlü kültür değerleri arasından somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasına odaklanılmıştır. Bu doğrultuda ortaokul düzeyinde kültür bağlamında gelişmede ortaya çıkan problemlerin saptanması ve giderilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma doğrultusunda eylem araştırması deseniyle yapılmıştır. Araştırmacı tarafından uzman görüşüne başvurularak somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren metin ve etkinlikler hazırlanmıştır. Eylem planı çerçevesinde Hatay ilinde yer alan bir okulda 7.sınıf düzeyinde 22 öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Veri toplama aşamasında öğrenci etkinliklerini içeren dokümanlar, günlükler, görüşme ve gözlem notları kullanılmıştır. Ayrıca eylem süreci video ve fotoğraflarla kayıt altına alınmış ve bu veriler geçerlik komitesi ile paylaşılmıştır. Sözü edilen dokümanlar içerik analizi ile çözümlenmiştir. Uygulama sonucunda somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalığın ve bilginin geliştiği gözlemlenmiştir. Bu gelişme; sosyal hayat, geleneksel el sanatları, sözlü gelenekler, doğa ve evren üzerine bilgi ve uygulamalar ile kültürel bilinç alanlarının tamamında görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Metin, Ortaokul, Kültür, Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Miras.

ABSTRACT

It is important to transfer these values consciously so that future generations embrace cultural values. This study focuses on the transfer of intangible cultural heritage among multifaceted cultural values. In this context, it is aimed to identify and eliminate the problems that arise in cultural development at the secondary school level. The study was conducted with an action research design in line with qualitative research. Texts and activities containing intangible cultural heritage elements were prepared by the researcher by consulting expert opinion. Within the framework of the action plan, the application was carried out with 22 students at the 7th grade level in a school in Hatay province. During the data collection phase, documents containing student activities, diaries, interview and observation notes were used. In addition, the action process was recorded with videos and photographs and these data were shared with the validity committee. The mentioned documents were analyzed by content analysis. As a result of the application, it was observed that awareness and knowledge about intangible cultural heritage improved. This development has been seen in all areas of social life, traditional handicrafts, oral traditions, knowledge and practices on nature and the universe, and cultural awareness.

Keywords: Text, Secondary School, Culture, Cultural Heritage, İntangible Cultural Heritage.

1. GİRİŞ

Kavram alanının genişliği açısından kültür, bir milleti diğer milletlerden ayıran özelliklerin tamamını içerir.² Bu bakımdan milletin kendine özgü yaşayış biçimleri, ürettiği sanatsal/bilimsel çıktılar ile hayata bakış açıları kültürü oluşturur.

Kültür kavramını “*Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin*” olarak açıklayan TDK (2020) kültürü bir bütün ve bütün olabilmenin bir aracı görür.³

Ülken ise kültürü zaman içerisinde ve şartlar dâhilinde gelişen âdet, gelenek, görenek ile bilim ve sanat kazanımlarının toplamı olarak açıklar.⁴

1972 senesinde UNESCO’da mutabakata varılan ve kültürel değerleri korumayı içeren sözleşme, temelde somut kültür unsurlarını içermekteydi. Söz konusu sözleşmeden 2003 senesine kadar geçen zaman diliminde gerek toplumsal anlamda gerekse evrensel anlamda birtakım kültürel değerlerin bu sözleşme dışında kaldığı ve korunması gerektiği fikri gelişmiştir. Bu bağlamda *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi* ortaya konmuştur. 2003 yılında imzalanan sözleşme ile *Somut Olmayan Kültürel Miras* kavramı resmi bir boyut kazanmıştır.⁵ Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne 2006 senesinde Türkiye de katılmıştır.⁶ 5448 sayılı “*Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*” ile bu katılım resmen gerçekleşmiştir.

Bir terim olarak SOKÜM, daha önce ortaya konan ve kültür çatısı altında bulunan sınıflandırmaların dışında kalmıştır. Bu kavramla soyut ya da manevi olandan ziyade folklor bağlamında gelişen kültürel değerler kastedilmektedir. 2003 Sözleşmesi ile

² Deniz Melanlıoğlu, “Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları,” *Eğitim ve Bilim* 33 (2008): 2.

³ Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*, <https://sozluk.gov.tr/>.

⁴ Hilmi Ziya Ülken, *Millet ve Tarih Şuuru* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2008), 17.

⁵ M. Öcal Oğuz, “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras,” *Milli Folklor* 25 (2013): 8.

⁶ Türkiye Cumhuriyeti, 5448 Sayılı “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun”, 2006.

müzelerde sergilenen bir nesne olarak ortaya konabilecek kültürel unsurlar değil bu unsurları ortaya koyan bilginin, geleneğin tüm yönleri ile korunması amaçlanmıştır.⁷

SOKÜM kapsamında değerlendirilen unsurlar kültürel kimliğin temel öğelerindendir. Çünkü somut olmayan kültürel miras, yüzyıllar içerisinde gelişen, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi birikimini, âdet ve gelenekleri içerir.⁸

“Somut olmayan kültürel miras, özellikle aşağıdaki alanlarda belirir:

- a) Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar (destanlar, efsaneler, halk hikâyeleri, atasözleri, masallar, fıkralar vb.),
- b) Gösteri sanatları (Karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu vb.),
- a) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler (nişan, düğün, doğum, Nevruz, vb. kutlamalar),
- b) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar (geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi vb.),
- c) El sanatları geleneği (dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi, kukla yapımı, geleneksel süsleme sanatları)

Kültürel değerlerin korunması, öğretilmesi ve kültürel bilincin gelişmesi konusunda Millî Eğitim Temel Kanunu’nda (2014) eğitim sahasına önemli vazifeler yüklenmektedir: “...*Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan...*” (MEB, 2014, s.1). Belirtilen özellikleri taşıyan bireylerin yetiştirilmesi eğitimin ve okulun bir görevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözü edilen özellikleri taşıyan bireyler yetiştirilmesi hususunda Türkçe dersinin önemi büyüktür. Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (2019) bu konuda: “*Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da*

⁷ Oğuz, “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras,” 11.

⁸ Petronela Tudorache, “The Importance of the Intangible Cultural Heritage in the Economy,” *Procedia Economics and Finance* 39 (2016): 5, [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(16\)30271-4](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(16)30271-4).

kapsayan eğitim programıyla yerine getirir.”⁹ (MEB, 2019, s. 4). İfadesi geçmekte ve kültürel değerlerin öğretilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda millî, manevî ve kültürel değerlere önem veren ve tarih bilincine sahip bireyler yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.¹⁰ Bu durumun Türkçe dersi ekseninde tema ve konularla ele alınması, etkinliklerle desteklenmesi istenmektedir. Bu noktayı da dikkate alarak araştırma kapsamında şunlar amaçlanmaktadır:

- Ortaokul Türkçe derslerinde öğrencilere SOKÜM bağlamındaki farkındalıkları geliştirmek,
- Ortaokul düzeyinde SOKÜM unsurlarına yönelik olumlu tutuma katkı sunmak,
- SOKÜM unsurlarına yönelik metin ve etkinlik örnekleri sunmak.

Bu amaçlar doğrultusunda çalışmanın problem sorusu şudur: “Ortaokul Türkçe derslerinde öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik değer algıları, tutumları ve bilgileri nasıl geliştirilebilir?” problem sorusundan hareketle çalışmada şu alt sorulara da cevaplar aranmıştır:

- Ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin öğretimiyle ilgili mevcut durum ve olası ihtiyaçlar nelerdir?
- Ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin öğretimine yönelik nasıl bir eylem planı geliştirilmelidir?
- Uygulanan eylem planı öğrencilerin somut olmayan kültürel miras değerlerinin gelişimini nasıl etkilemiştir?

Bu çalışma, somut olmayan kültürel mirasın (SOKÜM) ortaokul Türkçe dersleri aracılığıyla öğrencilere aktarılmasının kültürel farkındalık ve olumlu tutum geliştirme açısından önemini ortaya koymaktadır. Kapsam olarak sosyal hayat, geleneksel el sanatları, sözlü gelenekler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ile kültürel bilinç alanlarını içeren özgün metin ve etkinlikler, 7. sınıf düzeyinde uygulanmıştır. Alandaki mevcut çalışmalardan farklı olarak araştırma eylem araştırması deseniyle yürütülmüş;

⁹ Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Dersi Öğretim Programı (Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2019), 4.

¹⁰ Millî Eğitim Bakanlığı, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 8.

süreçte uzman görüşü, çoklu veri toplama araçları ve doğrudan sınıf içi uygulamalar bir arada kullanılmıştır. Böylece SOKÜM unsurlarının öğretiminde hem kuramsal hem de uygulamalı düzeyde bütüncül bir model sunulmuştur.

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e göre eylem araştırması, sürece katılan tüm bireylerin bulundukları ortamı ve araştırma süreçlerini gözlemlemelerine olanak tanır.¹¹ Yanı sıra eylem araştırmasında veri toplama yöntemlerini gözden geçirmek, bunlara yönelik değişiklikler yapmak ve uygulamak mümkündür. Eylem araştırmasını yürüten araştırmacı da bir bakıma veri toplama aracı gibidir.

Aksoy (2003, s. 481-484), eylem araştırma sürecine yönelik olarak şu sıralamayı ortaya koymuştur:

1. Genel Fikri Belirlemek
1. Keşifte Bulunma / Veri Toplama
2. Genel Plan Oluşturma
3. Değerlendirme Yapmak
4. Diğer Eylem Basamaklarını Geliştirmek¹²

Ferrance eylem araştırması sürecini altı aşama ile ele almıştır:¹³

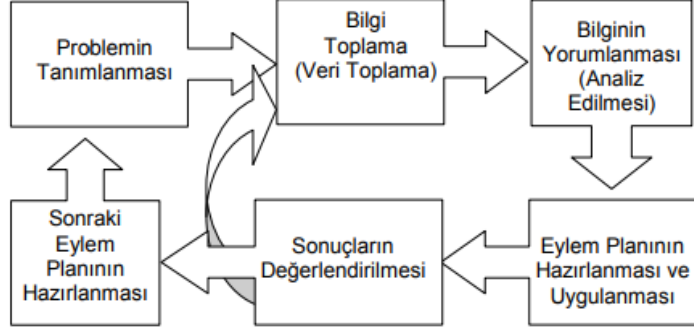
¹¹ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), 80.

¹² Naciye Aksoy, "Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem," Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 36 (2003): 483.

¹³ Eileen Ferrance, Themes in Education: Action Research (Providence: Brown University, 2000), 9, akt. Ali Beyhan, "Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması," Journal of Computer and Education Research 1/2 (2013): 76.

Şekil 1

Eylem araştırmasının aşamaları

Not: Ferrance, E. (2000). *Themes in education: Action research*. Brown University, s. 9

Eylem araştırmasında bir döngü takip edilir. Bu döngü çerçevesinde önce veri toplanır ve kaynak taraması yapılır. Ardından süreçte ortaya çıkan sorunlar tespit edilir. Sorunlar ve bunlara yönelik değerlendirmeler paydaşlara sunulur. Süreçle ilgili olarak paydaşlar önerilerini belirtirler. Gerekli düzenlemeler ile yola devam edilir.¹⁴

Bu araştırmada Ferrance¹⁵, Aksoy¹⁶ ve Mills¹⁷ tarafından ortaya konan eylem araştırması süreçlerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda basamaklar belirlenmiş ve somutlaştırılmıştır. Aşağıdaki tabloda süreç ana hatları ile gösterilmiştir:

¹⁴ Geoffrey E. Mills, *Action Research: A Guide for the Teacher Researcher* (Boston: Pearson Education, 2003), akt. Yılmaz Uzuner, “Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları,” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 6/2 (2005): 3

¹⁵ Ferrance, *Themes in Education: Action Research*, 9.

¹⁶ Aksoy, “Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem” 481-484.

¹⁷ Mills, *Action Research: A Guide for the Teacher Researcher* akt. Uzuner, “Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları,”6.

Tablo 1*Bu Araştırmada İzlenen İşlem Adımları*

Eylem araştırması aşaması	Araştırma sorusu	Veri toplama araçları/yöntemleri
1.Araştırma konusunun belirlenmesi		
2.Verilerin toplanması ve eleştirel analizlerin yapılması	Ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin öğretimiyle ilgili mevcut durum ve olası ihtiyaçlar nelerdir?	Literatür taraması Doküman inceleme (Türkçe ders kitabı) Uzman görüşü Kişisel deneyim ve gözlemler
3.Eylem planının oluşturulması	Ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin öğretimine yönelik nasıl bir eylem planı geliştirilmelidir? a. Eylem planı kapsamında ortaokul 7.Sınıf Türkçe dersi için hazırlanacak SOKÜM metninin özellikleri nasıl olmalıdır? b.Eylem planı kapsamında ortaokul 7.Sınıf Türkçe dersi için hazırlanacak SOKÜM metnlerine metinlere dayalı etkinliklerinin özellikleri nasıl olmalıdır?	Literatür taraması Doküman inceleme (Türkçe ders kitabı) Uzman görüşü Kişisel deneyim ve gözlemler
Eylem planının pilot uygulamasının yapılması	Geliştirilen eylem planının pilot uygulamasından hareketle eylem planında ne tür iyileştirmeler yapılmalıdır?	Uzman Görüşü (Geçerlik komitesi) Araştırmacı günlüğü, Gözlem, Doküman inceleme Video/Ses kaydı, Fotoğraf
Eylem planının uygulanması ve gözlemlenmesi	Eylem araştırmasının geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin geçerlilik komitesi görüşleri nasıldır? (Yöntem/Geçerlilik ve Güvenilirlik)	Uzman Görüşü (Geçerlik komitesi) Gözlem, Görüşme, Doküman inceleme
Eylem planının sonuçlarının/etkisinin değerlendirilmesi	Uygulanan eylem planı öğrencilerin somut olmayan kültürel miras değerlendiren gelişimini nasıl etkilemiştir? Uygulanan eylem planının öğrencilerin somut olmayan kültürel miras değerlerinin gelişimine etkisine ilişkin nitel analiz (araştırmacı günlüğü, gözlem, görüşme, doküman inceleme) sonuçları nasıldır? Öğrencilerin eylem planının uygulanması öncesinde	Araştırmacı günlüğü, Gözlem, Görüşme (Eylem araştırması öncesinde ve sonrasında öğrencilerle yapılan), Doküman inceleme “Somut Olmayan Kültürel

ve sonrasında somut olmayan kültürel miraslara yönelik tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir fark var mıdır? Miras Tutum Ölçeği” Gürel ve Çetin (2019)

Eylem araştırmasının geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin geçerlilik komitesi görüşleri nasıldır?

2.1. Araştırma Konusunun Belirlenmesi

Eylem araştırmasında başlangıç noktası süreci gözlemleyen ve sorunu tespit eden uygulayıcının çözüm arayışı içinde olmasıdır.¹⁸ Bu çalışmada araştırmacı on yılı aşkın süredir Türkçe öğretmenliği yapmaktadır. Araştırmacı aynı zamanda okuma türlerinin anlamlandırma sürecinde değerlendirilmesine yönelik yüksek lisans tezi hazırlamış ve kültür-dil öğretimi bağlamında dersler almıştır.

Araştırmacı gözlemleri, alan yazın taraması ve uzman görüşlerine dayanarak ortaokul düzeyinde SOKÜM unsurları bağlamında eksiklikler olduğunu belirlemiştir. Bu soruna yönelik çözüm arayışına giren araştırmacı yine uzman görüşü ve literatür taramasından yararlanarak Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kriterle uyumlu metin ve etkinlikleri içeren bir doküman hazırlamıştır.¹⁹ Tüm bu çalışmalar bağlamında çalışmanın amaç ve soruları somutlaştırılmıştır. Sözü edilen amaç ve sorular “Araştırmanın Amacı” başlığı altında belirtilmiştir. Literatür taraması ise doğrudan eylem süreci ile ilişkilendirildiği için uygulama öncesine yönelik bulgularda ele alınmıştır.

2.2 Plan Oluşturulması ve Uygulanması

Araştırmacı, ortaya koyduğu problemi çözmek adına bir plan geliştirir. Bu plan kapsamında uygulamanın aşamaları ve zamanları belirlenir. Eylem araştırmasında değişen durumlara göre planda değişiklik yapılması mümkündür.²⁰ Bu aşama elde edilen verilerden hareketle uygulanacak eylemi belirleme aşamasıdır.²¹

Bu çalışmada araştırmacı mesleki deneyiminden, gözlemlerinden, literatür taramasından ve uzmanlarla görüşmesinden hareketle SOKÜM değerleri bağlamında gördüğü boşluğa yönelik bir eylem planı hazırlamaya karar vermiştir. Bu bağlamda Türkçe Dersi Öğretim

¹⁸ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 81.

¹⁹ Millî Eğitim Bakanlığı, *Türkçe Dersi Öğretim Programı*, 16-17.

²⁰ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 82.

²¹ Aksoy, “Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem,” s. 481-484.

Programı'nda belirlenen ölçüleri ve biri Türkçe eğitimi alanında profesör diğeri de Türkçe eğitimi alanında doktora derecesine sahip iki uzmanın görüşünü dikkate alarak bir doküman hazırlamıştır.

Somut olmayan kültürel miras değerleri doğrultusunda hazırlanan doküman dinleme/izleme metinlerini de içeren toplam 10 metin ve 41 etkinlikten oluşmaktadır. Sözü edilen dokümanın uzman görüşü de alınarak 7. sınıf düzeyinde uygulanmasına karar verilmiştir. Bunda 7. sınıfların hazırbulunuşluk açısından 5 ve 6. sınıflara göre daha elverişli olması ile 8. sınıflarda LGS kaygısı gözlenmesi etkili olmuştur.

Tablo 2

Örnek Metinler ile Kaynak, Konu ve Etkinlikler

Metin	Yazar/Kaynak	Konu	Etkinlik Sayısı
Davul Bahşişi	Ünver Oral (2000)	Dini Bayramlar, Gelenekler	4
Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz	Prof. Dr. Kudret Altun	Kültürel Miras	5
Kahve ile İlgili Urfa'dan Derlenen Kısa Hikâyeler	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı	Saygı, Vefa	4
Orda Bir Köy Var, Uzakta	Ahmet Kutsi Tecer	Evimiz, Köyümüz	4
Farabi	EBA	Bilim İnsanları	4
Yardım	R. Seyfi Yurdakul (2017)	Çalışkanlık, Sorumluluk	4
Mangala Oyunu	İnsan ve Hayat Degisi	Geleneksel Çocuk Oyunları	4
Nasreddin Hoca Fıkraları	Akşehir Belediyesi	Komşuluk İlişkileri, Hayat Becerileri, Kul Hakkı	4
Sanat	Faruk Nafiz Çamlıbel	Estetik Duyarlılık	4
Seyahatname Evliya Çelebi'nin İzinde: Antakya İzlenimleri	TRT Avaz	Şehirlerimiz	4

Tablo 2'de yer alan metinlerin eylem planı dâhilinde işlenmesi ve bunlara ait etkinliklerin yapılmasında her bir metin için iki ders saatinin ayrılması uygun görülmüştür. Bu bağlamda sınıfın müfredata uygun genel ders işleniş durumunda aksama olmadan uygulama aşamasına geçilmiş ve bu doğrultuda gerekli resmi izinler alınmıştır. Eylem planı çerçevesinde üzerinde çalışılan ilk metin aynı zamanda pilot uygulama olarak düşünülmüş ve geçerlik komitesinde bu bağlamda değerlendirmeler yapılmıştır. Planın uygulanmasına dair hazırlanan takvim Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3*Eylem Planı Takvimi*

Metin Numarası	Metin Adı	Uygulama Tarihi	Uygulama Süresi
1	Davul Bahşışı	08.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
2	Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz	15.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
3	Kahve ile İlgili Urfa'dan Derlenen Kısa Hikâyeler	22.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
4	Orda Bir Köy Var, Uzakta	01.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
5	Farabi	08.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
6	Yardım	15.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
7	Mangala Oyunu	22.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
8	Nasreddin Hoca Fıkraları	29.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
9	Sanat	05.04.2022	40+40 dakika (İki Ders)
10	Seyahatname Evliya Çelebi'nin İzinde: Antakya İzlenimleri	19.04.2022	40+40 dakika (İki Ders)

Çalışma, araştırmacının Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığı ve dersine girdiği bir sınıfta yürütülmüştür. Bu seçimde araştırmacının sürece kolaylıkla katılabilmesi ve ihtiyaç halinde gerekli değişiklikleri daha hızlı ve kolay yapabilmesi etkili olmuştur. Araştırmanın ortamı olarak değerlendirilen sınıf Şekil 2’de gösterilmiştir:

Şekil 2*Hassa Anadolu İmam Hatip Lisesi 7/A sınıfı*

2.3. Katılımcılar

Araştırmacı (Öğretmen): “Eylem araştırmasının temel konusu, öğretmenlerin araştırmacı olmasıdır.”²² Araştırmacı bu çalışmada ilgili okulda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Deneyim ve gözlemleri ile belirlediği sorunu literatür taraması ve uzman görüşüyle destekleyerek ortaya koymuş ve bu bağlamda çözüm aramaya çalışmıştır.

Öğrenciler: Çalışma Hatay ilinde Hassa Anadolu İmam Hatip Lisesinde gerçekleştirilmiştir. Bu okul lise ve ortaokul düzeyinde öğrencilerin birlikte eğitim gördüğü pansiyonlu bir kurumdur. Bu nedenle okulda sadece erkek öğrenciler eğitim görmektedir.

Öğrenciler sözü edilen okulun 7/A sınıfında eğitim görmektedir. Kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin ailelerinin geçim kaynağı çoğunlukla çiftçilik ve hayvancılıktır. Çalışmaya katılan 22 öğrenci araştırma verilerinde isimleri ile değil “Ö1, Ö2, Ö3...” şeklinde kodlanarak gösterilmiştir.

Uzmanlar (Geçerlik komitesi): Eylem araştırmasının geçerlik ve güvenirliği açısından uzman görüşüne yer verilmesi önemlidir.²³ Çalışmada Türkçe eğitimi alanında bir doktor öğretim görevlisi ve bir profesör ile geçerlik komitesi oluşturulmuştur. Çalışmada metin ve etkinlik seçimi, uygulama gibi birçok bağlamda geçerlik komitesinin önerileri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Tablo 4

Geçerlik Komitesi Toplantı Tarihleri

Toplantı Numarası	Toplantı Tarihi
Toplantı -1-	07.02.2022
Toplantı -2-	14.02.2022
Toplantı -3-	21.02.2022
Toplantı -4-	28.02.2022
Toplantı -5-	07.03.2022
Toplantı -6-	14.03.2022
Toplantı -7-	21.03.2022
Toplantı -8-	28.03.2022

²² Beyhan, “Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması,” s. 71.

²³ Ruth S. Hubbard ve Brenda M. Power, *The Art of Classroom Inquiry: A Handbook for Teacher-Researchers* (Portsmouth: Heinemann, 2003), 210.

Toplantı -9-	04.04.2022
Toplantı -10-	18.04.2022
Toplantı -11-	20.04.2022

2.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçlarının çeşitliliği geçerlik ve güvenilirliği desteklemesi açısından önemlidir. Araştırmacı, eylem sürecinde gerekli veri toplama araçlarını amaca uygun olarak belirlemelidir.²⁴ Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

- 1- *Yansıtıcı günlük (araştırmacı günlüğü)*: Günlükler; duygu ve düşüncelerle birlikte taslak, analiz, alıntı gibi unsurları da barındırır.²⁵ Bu bakımdan araştırmacı günlük sayesinde sürecin farklı boyutlarını kayıt altında tutabilir. Araştırmacı eylem araştırması sürecinin hemen her aşamasında günlük tutarak birçok veri elde etme imkânı bulmuştur.
- 2- *Öğrenci günlükleri*: “Günlükler bireysel gözlemlere, duygulara, tepkilere, yorumlara ve açıklamalara ulaşmada yararlı olabilirler.”²⁶ Gerçekçi ve içten olmasıyla beraber duru anlatımı da bulunan günlükler önemli belgeler olarak değerlendirilebilir.²⁷ Çalışmada gönüllülük esası kapsamında öğrencilerden günlük tutmaları istenmiş ve bu bağlamda önemli veriler elde edilmiştir.
- 3- *Yarı yapılandırılmış görüşme*: Nitel araştırmalarda yarı yapılandırılmış görüşme formları sıklıkla kullanılır. Bu formlar ile araştırmacı amaca dönük sorular sorar. Ayrıca bu formlar görüşmenin akışına göre farklı sorular sorulması açısından uygundur.²⁸ Araştırmada alan taraması ve uzman görüşüne dayanarak yarı yapılandırılmış gözlem formları oluşturulmuş ve öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır.
- 4- *Dokümanlar*: Eylem araştırmalarında öğrencideki değişimi tespit edebilmek açısından sınıftaki çalışmalardan elde edilen veriler önemli kaynaklardır (Arı,

²⁴ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 296.

²⁵ Andrew P. Johnson, *Eylem Araştırması El Kitabı*, çev. Yıldız Uzun ve M. Özten Anay (Ankara: Anı Yayıncılık, 2015), 280.

²⁶ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 301.

²⁷ Kudret Altun, “Cultural Transmissions and Communication: Case Study from Erciyes University Turkish Language Teaching Center: Student Diaries”, içinde *Research in Second Language Education*, ed. İ. Güleç, A. Okur ve B. İnce (Bern: Peterlang Edition, 2017), 97-101.

²⁸ Yasemin Tutkun, *Metinlerarasılığın Türkçe Öğretiminde Kullanımına Yönelik Bir Eylem Araştırması: 7. Sınıf Örneği* (Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2019), 63.

2020). Araştırma kapsamında hazırlanan “Somut Olmayan Kültürel Miras Metin ve Etkinlikleri” isimli örnek kitap üzerinden çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen veriler dosyalararak değerlendirilmiştir.

5- *Video/ses kayıtları ve fotoğraflar*: Video kayıtları katılımcılar ve araştırmacının içinde bulunduğu ortam ile ilgili bilgiler verir. Ses kayıtları da hem doğallık hem de kolaylık açısından önemlidir.²⁹ Sınıf içi yapılan uygulamaların betimlenmesinde ve değerlendirmesinde fotoğraflardan yararlanılabilir.³⁰ Araştırma sürecinde video ve ses kayıtlarından yararlanılmış. Önemli görülen anların fotoğrafı çekilmiştir. Bu veriler geçerlik komitesi üyeleri ile paylaşılmıştır.

6- *Gözlem*: Nitel araştırmalarda gözlem, incelenen durumun ayrıntılarını belirlemek amacıyla kullanılır. Bu açıdan gözlem sürecinde katılımcıların davranışları ve ortam çok yönlü ele alınmalıdır.³¹ Bu doğrultuda araştırma sürecinde gözlem yapılmıştır. Gözlem notlarının düzenlenmesi aşamasında video kayıtlarından da faydalanılmıştır.

2.5. Eylem Süreci

Araştırmanın eylem sürecinde izlenecek takvime uzman görüşü doğrultusunda son şekli verilmiştir. İzin işlemleri tamamlanarak uygulamaya konulan takvime aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 5

Eylem Planı Takvimi

Metin Numarası	Metin Adı	Uygulama Tarihi	Uygulama Süresi
1	Davul Bahşişi	08.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
2	Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz	15.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
3	Kahve ile İlgili Urfa'dan Derlenen Kısa Hikâyeler	22.02.2022	40+40 dakika (İki Ders)
4	Orda Bir Köy Var, Uzakta	01.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
5	Farabi	08.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)

²⁹ Johnson, *Eylem Araştırması El Kitabı*, 285.

³⁰ Rita L. Irwin, Daniel T. Barney ve S. Golparian, “Görseli Yaratma”, içinde S. D. Bedir-Erişti (ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2016), 191-317, <https://doi.org/10.14527/9786053184522.10>, 246.

³¹ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 172.

6	Yardım	15.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
7	Mangala Oyunu	22.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
8	Nasreddin Hoca Fıkraları	29.03.2022	40+40 dakika (İki Ders)
9	Sanat	05.04.2022	40+40 dakika (İki Ders)
10	Seyahatname Evliya Çelebi'nin İzinde: Antakya İzlenimleri	19.04.2022	40+40 dakika (İki Ders)

2.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliği adına yapılan çalışmalar şu şekilde sıralanabilir:

- *Uzun Süreli Etkileşim:* Araştırma ilgili sınıfın Türkçe öğretmeni tarafından yürütülmüştür. Öğretmen eylem planı doğrultusunda 10 hafta boyunca çalışmayı sürdürmüştür. Söz konusu eylem planı 20 ders saatinde uygulanmıştır.
- *Çeşitleme:* Çalışmada veri kaybını azaltmak için araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, gözlem ve görüşme formları ve öğrenci ürünleri (çalışma kitabında öğrencilerin yaptığı etkinlikler) gibi çeşitli veri toplama araçlarından faydalanılmıştır. Bu durum elde edilen verilerde bütünlüğü de sağlamıştır.
- *Uzman Görüşü:* Eylem planının uygulanması sırasında, öncesinde ve sonrasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Görüşme formlarında bulunan sorulara uzman görüşü doğrultusunda son şekli verilmiştir. Geçerlik toplantılarında uzmanların görüşleri kapsamında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırma Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada bilimsel ve etik ilkelere uyulmuştur. Çalışma kapsamında gerekli izin belgeleri ve ayrıntıları şu şekildedir:

- T.C. Erciyes Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı tarafından Hatay Valiliğine yazılan “Anketler” konulu yazı
Tarih ve Sayı: 23.11.2021-154767
- T.C. Hatay Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Valilik Makamına yazılan ve Vali adına “Olur” içeren “Nurullah Karaoğulları’nın Araştırma İzin Onayı” konulu yazı
Tarih ve Sayı: 14.12.2021-605.01-39009789

3. BULGULAR

3.1. Uygulama Öncesi Mevcut Duruma Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

Bu başlık kapsamında somut olmayan kültürel miras unsurlarının uygulama öncesinde ortaokul düzeyi Türkçe derslerinde ele alınışına yönelik bulgular sunulmuştur. Araştırma kapsamında gönüllülük esasına bağlı kalınarak yapılan görüşme verileri bu bağlamda ele alınmıştır.

3.1.1. Uygulama Öncesi Sosyal Hayatın İşlenişine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Ortaokulda eğitim gördüğünüz süreçte Türkçe derslerinde işlenen metin ve uygulanan etkinliklerde sosyal hayatın ele alınış durumu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Alınan bazı cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

Metinlerde sosyal hayatı düşününce aklıma çok şey gelmiyor maalesef. Geçen seneki okuduğumuz metinlerden “Vermek Çoğalmaktır” vardı. Etkinliklerde de bilemiyorum... (Ö6).

Sosyal hayat deyince arkadaşlık, yardımseverlik filan geldi aklıma... Türkçe derslerinde bazen öğretmenimiz bize bu konularda hikâyeler ve fabllar anlatıyordu beşinci sınıfta. Ama metin ve etkinlik yetersiz bence... (Ö12).

Öğrencilerle yapılan görüşmeler doğrultusunda ortaokul Türkçe ders kitaplarında sosyal hayat ile ilgili metinlerin yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Aynı doğrultuda sosyal hayat bağlamında değerlendirilebilecek etkinlik sayısının da çok az olduğu söylenmiştir. Bu açıdan sosyal hayat içerikli etkinliklerin artırılması gerektiği söylenebilir.

3.1.2. Uygulama Öncesi Geleneksel El Sanatlarının İşlenişine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Ortaokul Türkçe derslerinde geleneksel el sanatlarının işleniş hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Alınan bazı cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

Geleneksel el sanatı çömlek yapımı ya da bakırcılık gibi şeyler galiba... Bunlarla ilgili Türkçe derslerimizde çok bir şey görmedim. Aslında olsa iyi olur. Örneğin oya işçiliğini anlatan bir metin okusak... (Ö9).

Türkçe dersinde el sanatlarını anlatan parça okumadık. Derslerde de konuştuğumuzu hatırlamadım hiç... (Ö4).

Ortaokul Türkçe derslerinde geleneksel el sanatları konusunu içeren metinlerin bulunmadığı öğrenciler tarafından belirtilmiştir. Yalnızca bir öğrenci (Ö13) Türkçe ders kitabında ebru sanatı ile ilgili bir metin olduğunu ancak henüz o metnin işlenmediğini belirtmiştir. Geleneksel el sanatlarına yönelik okuma parçalarına ve etkinliklere ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi bu konu hakkında farkındalığı artıracaktır.

3.1.3. Uygulama Öncesi Kültürel Bilincin İşlenişine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Türkçe derslerinde ‘kültürel bilinç’ üzerine yapılan etkinlikleri ve işlenen metinleri yeterli buluyor musunuz? Bu konuda genel bir değerlendirme yapar mısınız?” soruları öğrencilere sorulmuştur. Bu sorulara verilen bazı cevaplar şu şekildedir:

Bence bu konuda Türkçe dersinde bir şey yapmadık. Yani 5 ve 6’da kültür konusunda böyle metin, çalışma hatırlamıyorum (Ö18).

Kültürle ilgili metin geliyor aklıma. Altıncı sınıfta ‘Tarhananın Öyküsü’ nü okumuştuk. Ama böyle kültür bilinci gibi değil. Sadece bir örnek... (Ö2).

Kültürel bilincin ortaokul Türkçe derslerinde işleniş durumunu belirlemeye yönelik sorulan sorulara alınan yanıtlar kültürel bilince yeterli düzeyde yer verilmediğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda kültürel bilinç konulu metinlerin de yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmıştır.

3.1.4. Uygulama Öncesi Sözlü Geleneklerin İşlenişine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Türkçe derslerinde ‘sözlü gelenekler’ kapsamında yapılan etkinlikler ile ilgili düşüncelerinizi açıklayabilir misiniz?” sorusu öğrencilere sorulmuştur. Bu soruya verilen bazı cevaplar şu şekildedir:

Sözlü gelenek söylenerek eski zamanlardan günümüze gelen hikâyeler, türküler gibi şeyler herhalde... Başlık aklıma gelmedi ama sanki türkü filan okuduk geçen sene. Etkinlik yapmadık. Hatırlamadım (Ö8).

Türkçe dersimizde böyle geleneklerle ilgili çok şey yapmıyoruz. Olsa çok güzel olur. Karagöz okurken bir mani vardı hoşuma gitti. Kolay da ezberledim. Böyle sadece manilerin olduğu metinler gibi olsa daha faydalı olur... (Ö9).

Sözlü geleneklerin ortaokul Türkçe derslerinde işleniş durumunu belirlemeye yönelik sorudan alınan yanıtlar bu konu ile ilgili etkinliklerin ve metinlerin yeterli olmadığını ortaya koymuştur.

3.1.5. Uygulama Öncesi Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar Konusunun İşlenişine Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Türkçe derslerinde ‘doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar’ kapsamında ne tür etkinlik ve çalışmalar yapılmaktadır? Yapılan bu çalışmalar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” verilen bazı cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

Geçen sene bir yazı okuduk derste. İnsanların zamanı eskiden nasıl ölçtüğünü anlatıyordu. Bu soruyu duyunca o metin geldi aklıma. Sadece o... Metnin sorularını çözerken öğretmenimiz de biraz bilgi vermişti. Başka bir çalışma, yazı hatırlamadım... (Ö13).

Türkçe dersinde doğa ve evrenle ilgili çok bir şey hatırlamıyorum. Böyle bir tema vardı. Orada Afyon’u anlatan bir metin vardı... Onun dışında uygulama ve bilgiler görmedik... (Ö4).

Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamaların ortaokul Türkçe derslerinde ne düzeyde değerlendirildiğini saptamaya yönelik sorulan sorulara alınan cevaplar bu alanda sınırlı düzeyde metinler olduğunu ortaya koymuştur. Ancak bunların içerik bağlamında doğa ve evrenle ilgili uygulamaları tam olarak yansıtamadığı görülmüştür.

3.2. Uygulama Öncesi Literatür Taramasından Elde Edilen Bulgular

Türkçe dersi, somut olmayan kültürel miras unsurlarının aktarılmasında ve bu unsurlara yönelik olumlu tutum geliştirme kapsamında önemli bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Metin ve etkinlikler ekseninde çeşitli değerlerin işlenmeye elverişli olması bu doğrultuda önem arz etmektedir.

Uygulamadan önce ders kitaplarında söz konusu unsurları ele alan çalışmalar literatür taraması bağlamında incelenmiştir. Yıldız ve Ceran (2020), 5 ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının işleniş durumunu ele aldıkları araştırmada sözü edilen unsurların yeterli düzeyde işlenmediğini vurgulamışlardır.³² Kolaç (2009), Türkçe eğitiminin somut olmayan kültürel mirasın korunması bağlamındaki yerini incelediği araştırmada Karagöz ve geleneksel el sanatı gibi bazı unsurlar dışında SOKÜM unsurlarına yeterli düzeyde yer verilmediğini belirtmiştir.³³

³² Derya Yıldız ve Dilek Ceran, “5. ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (SEFAD)*, 44 (2007), 295-308, <https://doi.org/10.21497/sefad.845421>, 295.

³³ Emine Kolaç, “Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi”, *Millî Folklor* 21/82 (2009), 29-30.

Savaşkan (2016), SOKÜM unsurlarının aktarılması bağlamında Türkçe dersinin devamı olarak ele alınabilecek Türk dili ve edebiyatı dersinin program ve ders kitaplarını SOKÜM bağlamında incelemiştir.³⁴ Söz konusu çalışmada SOKÜM unsurlarının ele alınış düzeyinin yetersizliği vurgulanmıştır. Kasapoğlu Akyol (2016), SOKÜM unsurlarının eğitim sürecinde devamlı işlenmesi gerektiğini belirtmiş ve bu konuda kalıcılığın sağlanmasının önemini vurgulamıştır.³⁵ Dönmez ve Yeşilbursa (2014) da SOKÜM unsurlarına eğitim yoluyla olumlu tutumun sağlanacağını belirtmiştir.³⁶

Literatür taraması sonucunda ortaokul Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik yeterli düzeyde metin ve etkinlik olmadığı görülmüştür. Aynı zamanda SOKÜM unsurlarının aktarılmasında eğitimin önemine vurgu yapılmıştır. Bu doğrultuda metin ve etkinliklerle kültürel değeri aktarma gücüne sahip Türkçe dersinin değerlendirilmesi önemlidir. Bu çalışmada eylem planının hazırlanması ve uygulanması açısından literatür taramasından elde edilen veriler ve uzman görüşü etkili olmuştur.

3.3. Uygulama Sürecine ve Sonucuna Yönelik Bulgular

Bu bölümde uygulama süreci ve sonucuna yönelik bulgulara yer verilmiştir. SOKÜM unsurlarını içeren metin ve etkinlikler ile temel başlıklara yönelik öğrenci görüşleri analiz edilmiştir. Ayrıca gözlem ve günlüklerden elde edilen bulgulara değinilerek çözümlemeler yapılmıştır.

3.3.1. Uygulama Sürecinde Kullanılan Metin ve Etkinliklere Yönelik Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Bu dönem Türkçe derslerinde on hafta boyunca ve her hafta iki ders saatinde farklı temalarla ilişkili olarak somut olmayan kültürel miras unsurları kapsamında metinler işledik. Ayrıca bu metinlere yönelik yine somut olmayan kültürel miras unsurlarını değişik yönlerden içeren etkinlikler yaptık. Yaptığımız bu çalışmalar ile ilgili düşüncelerinizi alabilir miyim?” sorusu uygulamanın ardından öğrencilere sorulmuştur.

³⁴ Vafa Savaşkan, “Ortaöğretim Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Açısından İncelenmesi”, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2016), 1302-1323, <https://doi.org/10.17556/jef.11705>, 1318.

³⁵ Pınar Kasapoğlu Akyol, “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Örgün Eğitime Uygulanması: Ağaraştırması (Webquest) Örneği”, *Milli Folklor* 28/111 (2016), 125-146.

³⁶ Cengiz Dönmez ve Cemil C. Yeşilbursa, “Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi”, *Elementary Education Online* 13/2 (2014), 425-442.

Öğrencilerden alınan bazı cevaplar şu şekildedir:

Bu metinler güzeldi. Hem eğlendik, hem öğrendik. Bazen evimizde bile bir şeyler yaptık... (Ö9).

On hafta verimli geçti. Metinler iyiydi. Bu dersleri özlüyordum, bekliyordum. Önemli kültür hazinelerimizi öğrendik ve sevdik... (Ö13).

Öğrencilerden alınan yanıtlar doğrultusunda uygulama sürecinde seçilen metinlerin ve yapılan etkinliklerin amaca uygun olduğu görülmektedir. Ayrıca metin ve etkinliklere yönelik açıklamalardan bunların eğlendirici ve öğretici niteliklere sahip olduğu söylenebilir.

3.3.2. Uygulama Sürecinde ve Sonunda “Sosyal Hayat” Kapsamında Değerlendirilebilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

“Bu dönem somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılan çalışmalarda ‘sosyal hayat’ başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Alınan cevaplarda sosyal hayat konusunda metin ve etkinliklerin uygunluğuna ve yeterliliğine değinildiği görülmüştür. Bazı öğrenci ifadeleri şu şekildedir:

Komşuluk, imece gibi konular üzerine etkinlikler yaptık. Yaptığımız etkinliklerde bu değerlerimizi daha çok sevdim diyebilirim... (Ö4).

İmece konusu birkaç kez karşıma çıkmıştı galiba. Bir de yardımlaşmayı anlatan metin okumuştuk. Nasreddin Hoca fıkralarında sosyal hayat hakkında dersler veren bilgiler vardı... (Ö12).

Sosyal hayat bağlamında ele alınan “Nasreddin Hoca Fıkraları” başlıklı metinde Ö13, günlüğünde şunları yazmıştır: “Damdan düşenin halinden damdan düşen anlar... Bu fıkradan başkalarına ön yargılı davranmamayı öğrendik. Toplumda herkesin farklı bir derdi olabilir...”

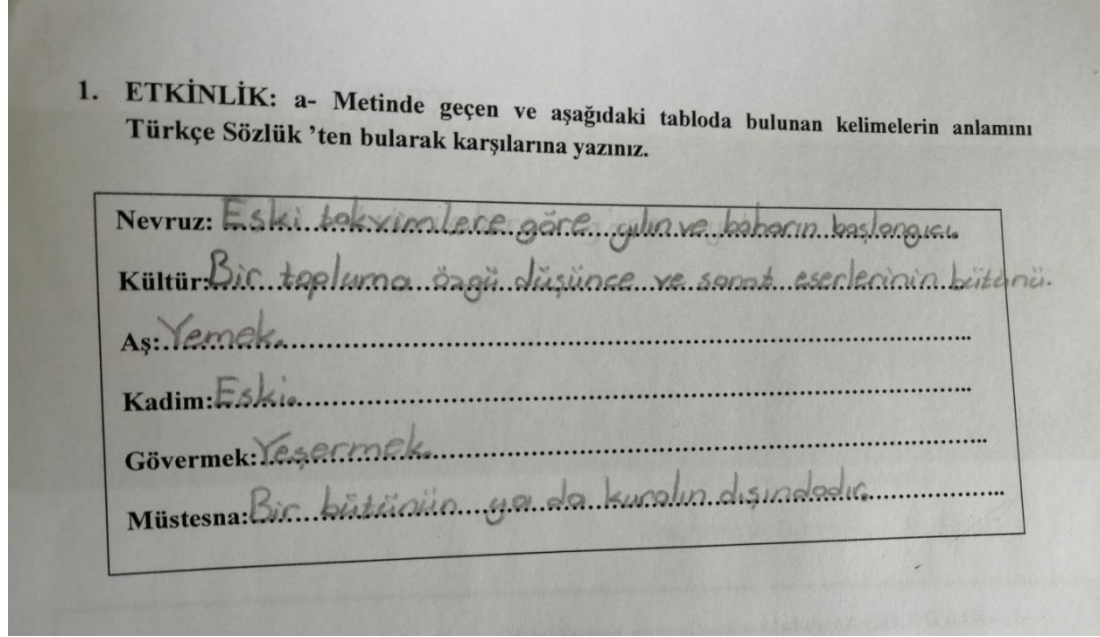
Sosyal hayat alanında değerlendirilen “Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz” başlıklı metne yönelik gözlem notlarında: “Sınıfta okunan paragraflarda birlik konusu yardımlaşma ve dayanışma unsurlarıyla da desteklenmekteydi.” ifadeleri yer almaktadır.

Gerek görüşmeden gerekse gözlem ve günlüklerden elde edilen veriler doğrultusunda sosyal hayat alanına yönelik metin ve etkinliklerin çalışma kapsamında işlendiği

görülmektedir. Ayrıca bu doğrultuda yapılan çalışmaların öğrencilerde sosyal hayat alanında olumlu görüşler geliştirdiği belirlenmiştir.

Şekil 3

“Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz” Metni 1. Etkinlik “a” Maddesi (Ö13)

3.3.3. Uygulama Sürecinde ve Sonunda “Geleneksel El Sanatları” Kapsamında Değerlendirilebilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

“Bu dönem somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılan çalışmalarda ‘geleneksel el sanatları’ başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Bu kapsamda alınan bazı cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

Farabi’yi anlatan videodan sonra müzik aletleri yapımı üzerine konuşmuştuk. Bir de bu metnin etkinliklerinde Türk sanat ve kültür kurultaylarını anlatan etkinlikleri inceledik. Orada ebru sanatı, çömlekçilik ile ilgili görseller vardı... (Ö6).

Sanat şiirinde geleneksel el sanatlarını da inceledik. Çinicilik dikkatimi çekmişti. Bir de bu şiirin sorularını cevaplarken öğretmenimiz (siz) Anadolu’da gelişen el sanatlarının bilinmesi ve korunması gerektiğinden söz etmişti. Sepetçilik ve oya işlemeciliği resimlerinde güzel şeyler vardı... (Ö18).

Geleneksel el sanatları bağlamında ele alınabilecek içerik ve etkinlikleri taşıyan “Sanat” şiirine yönelik Ö17, günlüğünde şu cümlelere yer vermiştir: “Bugün Türkçe dersinde

bir şiir okuduk. Şiirle ilgili her soruya parmak kaldırdım. İkisinde söz aldım. Çini sanatını anlatan bir yazı da okuduk. Çini birçok yapıda kullanılıyormuş...”

Aynı şiire yönelik araştırmacı günlüğünde şu cümleler bulunmaktadır: “Sanat şiiri bence baştan sona sanat kokuyor. Diyar, mozaik, çini gibi kelimeler hep kültüre göndermeler yapıyor. Öğrenciler bu gibi kelimeler ile güzel cümleler kurdular. Çoğu öğrenci son dördlükten etkilenmişti...”

Görüşmede alınan yanıtlardan ve günlüklere yansıyan ifadelerden geleneksel el sanatlarına yönelik metinlere ve etkinliklere yer verildiği anlaşılmaktadır. Elde edilen verilerden hareketle bu alanda yapılan çalışmaların SOKÜM değerlerinin kazandırılması sürecinde olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 4

“Sanat” Metni 2. Etkinlik (Ö16)

2. ETKİNLİK: Aşağıdaki soruları metinden hareketle yanıtlayınız.

1- Metinde şair kimlere seslenmektedir? Açıklayınız.

Anadolu... kültürüne yabancı... kalem... batıya... seslenmeye sesleniyor.

2- “İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.” ifadesinden ne anlıyorsunuz?

Sürekli... zorluklar... ve... mücadele... ile... geçen bir hayat... alımsız... Türk... insanı... batı... rahatlığında... sıkıntıya... uğrar.

3- Şiirin sizi en çok etkileyen dördlüğü hangisidir, neden?

Son... dördlük... beni çok etkiledi... çünkü... batı... hayatıyla... bir... Anadoluyu... ön... çıkarıyor.

4- Şiirin konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Şiirin konusu... Anadolu'da... sanat... Ana... duygusu... Anadolu... sevgisi... dir.

3.3.4. Uygulama Sürecinde ve Sonunda “Kültürel Bilinç” Kapsamında Değerlendirilebilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

“Bu dönem somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılan çalışmalarda ‘kültürel bilinç’ başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Alınan bazı cevaplar şunlardır:

Okunan metinler hep kültür konusundaydı zaten. Somut olmayan kültür

(kültürel) mirası ile ilgili çok şey yaptık. Yaparken bilinçlendik de... (Ö8).

Kültür konusunda birçok şeyi daha da önemsiyorum artık. Değerlerimiz ve geleneklerimiz basit şeyler değilmiş. ‘Sanat’ şiiri zaten bize bilinç verdi. Diğer etkinlikler de bilinçlendirdi... (Ö2).

Ö8, günlüğünde kültürel bilinç bağlamında ele alınabilecek “Orda Bir Köy Var, Uzakta” metninin işleniş sürecine yönelik: “...Bu dersle köyümün, komşumun ve evimin değerini tam anladım...” ifadesini kullanmıştır. Aynı metnin gözlem notlarında ise: “Mektuplarda köy hayatındaki alışkanlıklara, geleneklere özlem vardı.” ifadesine yer verilmiştir. Elde edilen verilerde “kültürel bilincin” eylem planının uygulanma sürecinde değişik bağlamlarda ele alındığı görülmüştür.

Şekil 5

“Orda Bir Köy Var, Uzakta” Metni 3. Etkinlik Görselleri

3.3.5. Uygulama Sürecinde ve Sonunda “Sözlü Gelenekler” Kapsamında Değerlendirilebilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

“Bu dönem somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılan çalışmalarda ‘sözlü gelenekler’ başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Öğrencilerden alınan bazı cevaplar şu şekildedir:

Türkçe dersimizin birinde ‘Yardım’ metnini okuduk. Bu bir masaldı. Güzel ders veriyordu. Ayrıca sözlü gelenek deyince aklıma o metin geldi. Bir de atasözleri etkinliklerimiz vardı. Hem öğrettik hem öğrendik... (Ö13).

Nasreddin Hoca fıkraları ve maniler ile bu konuda etkili işler yaptık. Fıkralar da maniler de zevk verdi. Hem de bizim yetişmemize katkıda bulundular... (Ö6).

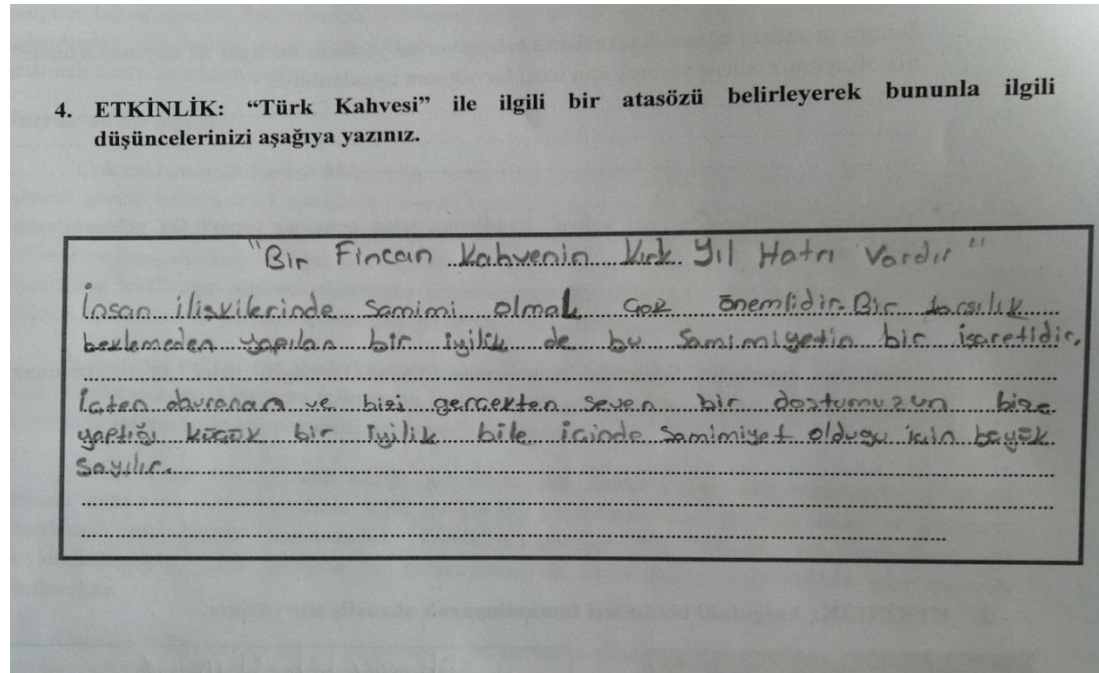
Sözlü geleneklerin işleyişine yönelik öğrenci günlüklerinde de olumlu ifadeler ulaşılmıştır. Ö15, “Davul Bahşı” metni bağlamında günlüğünde şu ifadeler yer vermiştir: “Öğretmenimiz bize geçen hafta Ramazan konusunda bir mani ezberlememizi söyledi. Ben rahatça iki tane ezberledim. Bugün ders işlerken de biz kendimiz mani yazdık. Mani yazmak, dinlemek çok zevkli... Karagöz manisi komik hem de...”

Sözlü gelenekler bağlamında etkinlikleri içeren “Kahve ile İlgili Urfa’dan Derlenen Kısa Hikâyeler” metnine yönelik bir gözlem notunda şu ifadeler bulunmaktadır: “Atasözünden hareketle yazılan paragraflarda ‘dostluk, arkadaşlık, iyilik, hatıra...’ gibi kavramlar çokça kullanıldı. Kahve denince artık öğrenciler, kahve ile gelişen birçok duyguya ve alışkanlığa da vurgu yapılabiliyor.”

Sözlü gelenekler bağlamında yapılan çalışmalarda ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Günlüklere ve gözlem notlarına yansıyan ifadelerde de bu durum görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmaları öğrenciler hem eğitici hem de eğlendirici bulmuşlardır.

Şekil 6

“Kahve ile İlgili Urfa’dan Derlenen Kısa Hikâyeler” Metni 2. Etkinlik (Ö8)

3.3.6. Uygulama Sürecinde ve Sonunda “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” Kapsamında Değerlendirilebilecek Çalışmalara Yönelik Bulgular

“Bu dönem somut olmayan kültürel miras ile ilgili yapılan çalışmalarda ‘doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar’ başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiş ve olumlu cevaplar alınmıştır. Bazı cevaplar şu şekildedir:

Nevruz konusunu işlerken bir etkinlik vardı. Halkın geçmişte ve şimdi de bazı yerlerde kullandığı takvim... Şimdi de kullanılması hem ilginç hem güzel... (Ö18).

...Nasreddin Hoca fıkraları okunurken hekimlik ile ilgili bölümde ‘halk hekimliği’ kavramı vardı. Bu da konumuzla ilgili... Oradaki tavsiyeler sağlık için önemli ve basitti (Ö8).

Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar alanında değerlendirilen ve Nevruz konusunu ele alan metne yönelik araştırmacı günlüğünde: “12 Hayvanlı Türk Takvimi’nin kültürümüzdeki yerinin bilinmesi önemlidir. Öğrenciler öncülde verilen yazıyı okuyunca bunu daha da çok anladılar diye düşünüyorum. Ö2 bu takvimin günümüzde de kullanılmasına şaşırdığını ifade etti. Ö18 de bu takvimi daha önce defalarca duyduğunu ama çıkış noktasını hiç bilmediğini vurguladı...” ifadelerine yer verilmektedir. Bu bağlamda elde belirtilen görüşler ve ulaşılan notlardan hareketle doğa ve evren ile ilgili bilgi ve uygulamaları içeren doyurucu düzeyde çalışmalar yapıldığı söylenebilir.

3.3.7. SOKÜM Unsurlarına Yönelik Yapılan Çalışmaların Diğer Sınıf Düzeylerinde Uygulanabilirliği ile İlgili Görüşmeden Elde Edilen Bulgular

“Bu dönem Türkçe dersinde somut olmayan kültürel miras değerlerine yönelik yapılan çalışmalar ortaokulun diğer sınıf düzeylerinde de uygulanabilir mi? Bu konuda neler söylemek istersiniz?” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Bu kapsamda öğrenciler eylem sürecine yönelik değerlendirme fırsatı da bulmuşlardır. Öğrencilerden alınan bazı cevaplar şu şekildedir:

Daha önce çok azını bildiğim kavramları, kültürel değerleri öğrendim. Somut olmayan kültürel mirasımız neler olduğunu belirli düzeyde kavradım. Tüm bunları öğretmenim (siz) bu uygulamayı yaparken öğrendim. 5 ve 6.sınıfta da olsaydı çok güzel olurdu... (Ö4).

Uygulanır. Bu metinleri 5.sınıf ya da 6.sınıfta okusam yine anlardım. Çoğunu anlardım yani. Yemek yapmak, videolar izlemek, sınıf içinde tartışma yapmak ve

bunlarla hep kültürel değerlerimizi sevmek ve öğrenmek iyi oldu. Diğer sınıflarda 8'de de olsa iyi olur... (Ö12).

Öğrenciler, işlenilen metinler ve bunlara bağlı olarak yapılan etkinliklerden faydalandıklarını dile getirmişlerdir. Somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu, hangi alanları içerdiği konusunda ana hatları ile bilgi sahibi olmuşlardır. Öğrencilerin verdiği cevaplarda bu tarz bir uygulamanın 7. Sınıf dışında ortaokulun diğer sınıf düzeylerinde de uygulanabileceği düşüncesinde oldukları saptanmıştır.

Görüşmelerden, günlüklerden ve gözlem notlarından elde edilen verilerden hareketle yapılan çalışmanın SOKÜM unsurlarının her alanında önemli düzeyde katkılar sunduğu görülmüştür. Geçerlik komitesi ile paylaşılan ve gözlem notlarının tutulması sürecinde değerlendirilen kayıtlar da (video, fotoğraf) söz konusu görüşü destekler niteliktedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında uygulama öncesinde yapılan görüşmelerden ve literatür taramasından hareketle ortaokul düzeyinde somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik yeteri düzeyde çalışmalar yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzman görüşü ve alan yazından elde edilen veriler doğrultusunda SOKÜM unsurlarına yönelik boşluğun Türkçe derslerinde metin ve etkinlikler doğrultusunda doldurulmasının elzem olduğu tespit edilmiştir. Mutlu ve Dinç (2009), yaptıkları çalışmada kültürel değerlerin aktarımında okulun önemini belirtmiştir.³⁷ Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan metinlerin niteliğine vurgu yapmıştır. Bu araştırma ile Mutlu ve Dinç (2009) tarafından yürütülen çalışma sonuçları metin bağlamında kültürel değerlerin sunulması noktasında örtüşmektedir.

Yıldız ve Ceran (2020), SOKÜM unsurlarına yönelik Türkçe ders kitaplarında yeterli düzeyde metin ve etkinlik bulunmadığı sonucuna varmıştır.³⁸ Savaşkan (2016) bu noktadaki eksikliğin Türkçe dersinin bir yönüyle devamı olarak değerlendirilen Türk dili ve edebiyatı dersine yönelik hazırlanan kitaplarda ve bu dersin programında da

³⁷ H. Hüseyin Mutlu ve Sinem Dinç, "6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda Yer Alan Temalardaki Metinlerin Kök Değerlerle İlişkisi", *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 7/4 (2009), 1048-1062, <https://doi.org/10.16916/aded.593400>, 1058.

³⁸ Yıldız ve Ceran, "5. ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları", 295.

bulunduğunu belirtmiştir.³⁹ İfade edilen sonuçlar bu araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlarla aynı doğrultudadır.

Eylem planı sonrasında yapılan görüşmeler, gözlem notları ve günlüklerden elde edilen veriler uygulanan planın SOKÜM unsurlarına yönelik her alanda katkı sunulabileceğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda sosyal hayat, sözlü gelenekler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, geleneksel el sanatları ve kültürel bilinç alanlarının tamamında farkındalık oluşturulduğu gözlenmiştir.

Çengelci (2012), yaptığı çalışmada sözü edilen farkındalığa sosyal bilgiler dersinin de katkı sunabileceğini ortaya koymuştur.⁴⁰ Wang (2019), somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitimin önemini ele aldığı çalışmada kültürel bilincin önemini vurgulamıştır.⁴¹ Bu araştırma da kültürel bilinci SOKÜM unsurları arasında önemli bir alan olarak değerlendirmiştir. Yapılan etkinlikler kültürel bilincin gelişmesine katkı sunmuştur.

Çelepi, yaptığı çalışmada aile, eğitim ve devletin etkinliğini ele almıştır.⁴² Bu çalışmada Çelepi'nin ortaya koyduğu üç unsurdan eğitim boyutu ele alınmıştır. Bu bağlamda Türkçe dersinin metin ve etkinlik açısından etkinliği vurgulanmıştır. Kolaç (2009) da yaptığı çalışmada bu çerçevede Türkçe dersinin metin ve etkinliklerle SOKÜM unsurlarının gelişmesine katkı sunması gerektiğini belirtmiştir.⁴³ Bu çalışma sözü edilen alana katkı sağlamak adına uygulamalı ile bir örnek olmuştur.

Gürel ve Çetin, SOKÜM unsurlarına yönelik kültürel farkındalığı 7. sınıf düzeyinde ele aldığı çalışmada teknolojik gelişmelerin bir yönüyle kültürel mirasa yönelik öğrenci

³⁹ Savaşkan, "Ortaöğretim Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Açısından İncelenmesi", 1318.

⁴⁰ Tuba Çengelci, "Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25/1 (2012), 185-203, <https://dergipark.org.tr/en/pub/uefad/issue/16695/173545>, 200.

⁴¹ Ching-Yi Wang, "Building a Network for Preserving Intangible Cultural Heritage Through Education: A Study of Indonesian Batik", *International Journal of Art & Design Education* 38/2 (2019), 398-415, <https://doi.org/10.1111/jade.12200>.

⁴² Mehmet S. Çelepi, "Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/3 (2016), 15-35, <https://doi.org/10.30803/adusobed.288155>, 33.

⁴³ Kolaç, "Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi", 30.

tutumuna zarar verebileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada söz konusu durum için geleneksel oyunların önemine ve aktarımına vurgu yapılmıştır.⁴⁴

Araştırma kapsamında SOKÜM unsurlarının her alanına yönelik metin ve etkinlikler yapılması hedeflenmiştir. Bu alanlar metin ve etkinliklerde doğrudan adlandırılarak değil sezdirilerek aktarılmıştır. Söz gelimi “Geçmişten Günümüze Sonsuz Müjdemiz: Nevruz” metninde ve etkinliklerinde sosyal hayat alanına yönelik göndermeler bulunmaktadır. “Davul Bahşişi” metninde sözlü geleneklere, “Sanat” şiirinde geleneksel el sanatlarına, “Orda Bir Köy Var, Uzakta” şiirinde kültürel bilince, “Seyahatname Evliya Çelebi’nin İzinde: Antakya İzlenimleri” metninde doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalara göndermeler bulunmaktadır. Aynı metne yönelik etkinliklerde SOKÜM unsurlarının farklı alanlarına ilişkin aktarımlar da vardır. “Mangala Oyunu” metninde sosyal hayat ve kültürel bilinç bağlamında etkinlikler bulunması buna örnek olarak gösterilebilir. Bu yaklaşım sonucunda SOKÜM unsurlarında önemli farkındalıklar olduğu ve olumlu tutumlar geliştiği öğrenci görüşlerinde ve diğer verilerin çözümlenmesinde görülmüştür.

Kıtaları aşan ve sınır tanımayan iletişim ağına karşın günümüzde sahip olduğumuz kültürel değerlerimizin korunması ve yaşatılması çok önemlidir. Yürütülen bu çalışma sözü edilen kültürel korunmaya yönelik çabanın bir sonucu olarak geliştirilmiş ve sonuçlanmıştır. Çalışma SOKÜM unsurları bağlamında ve ortaokul 7. sınıf düzeyinde ilerlemiştir. Çalışmamızdan hareketle kültürel değerlerimiz ve korunmasıyla ilgili önerilerimiz aşağıdaki şekliyle özetlenebilir.

- SOKÜM kapsamında mevcut durumdan daha fazla metin ve etkinlikleri içeren ders kitapları müfredat doğrultusunda geliştirilebilir.
- SOKÜM unsurları disiplinler arası bağlamda ele alınıp eğitim-öğretim sürecinde işlenebilir.
- SOKÜM unsurlarının tanıtımı ve aktarılması adına öğretmenlere seminerler verilebilir. Yine bu amaçla akademisyen-öğretmen buluşmaları gerçekleştirilebilir.

⁴⁴ Davut Gürel ve Turhan Çetin, “An Investigation of Secondary School 7th Grade Students' Awareness for Intangible Cultural Heritage”, *Online Submission* 8/27 (2017), 75-84, <https://eric.ed.gov/?id=ED589144>, 82.

- SOKÜM unsurları kapsamında daha çeşitli ve kaliteli çalışma ve etkinlik yapmaya istekli öğrenciler için seçmeli dersler düzenlenebilir.
- Bu çalışmada bir eylem planı doğrultusunda SOKÜM unsurlarının aktarılmasına odaklanılmış ve bu yönde elde edilen verilerden hareketle önerilerde bulunulmuştur.
- Benzer çalışmalar yapılarak sahip olduğumuz sınırsız kültür birikimi ve çeşitliliği, her alana uygulanarak kültürel farkındalık ve bilinç geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy, Necla. “Eylem Araştırması: Eğitimsel Uygulamaları İyileştirme ve Değiştirmede Kullanılacak Bir Yöntem.” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 36/36 (2003), 474-489. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kuey/issue/10361/126837>

Altun, Kudret. “Cultural Transmissions and Communication: Case Study from Erciyes University Turkish Language Teaching Center: Student Diaries.” *Research in Second Language Education*. ed. İsmail Güleç, Arif Okur ve Banu İnce, 97-101. Peterlang Edition, 2017.

Arı, Sevim. *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde İş Birlikli Öğretim Tekniklerinin Kullanımına Yönelik Bir Eylem Araştırması*. Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2020. <https://tez.yok.gov.tr>

Beyhan, Ahmet. “Eğitim Örgütlerinde Eylem Araştırması.” *Journal of Computer and Education Research* 1/2 (2013), 65-89. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jcer/issue/18614/196496>

Çelepi, Mehmet Sait. “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği.” *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3/3 (2016), 15-35. <https://doi.org/10.30803/adusobed.288155>

Çengelci, Tuba. “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri.” *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25/1 (2012), 185-203. <https://dergipark.org.tr/en/pub/uefad/issue/16695/173545>

- Dönmez, Cengiz ve Yeşilbursa, Cem Cemal. “Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi.” *Elementary Education Online* 13/2 (2014), 425-442.
- Ferrance, Eileen. *Action Research: Themes in Education*. Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University, 2000.
- Gürel, Derya ve Çetin, Tülay. “An Investigation of Secondary School 7th Grade Students' Awareness for Intangible Cultural Heritage.” *Online Submission* 8/27 (2017), 75-84. <https://eric.ed.gov/?id=ED589144>
- Hubbard, Ruth Shagoury ve Power, Brenda Miller. *The Art of Classroom Inquiry: A Handbook for Teacher-Researchers*. Heinemann, 2003.
- Irwin, Rita L., Barney, Daniel T. ve Golparian, Shervin. “Görseli Yaratma.” *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek*. ed. S. D. Bedir-Erişti, 191-317. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2016. <https://doi.org/10.14527/9786053184522.10>
- Johnson, Andrew P. *Eylem Araştırması El Kitabı*. çev. Yasemin Uzuner ve M. Özten Anay. Ankara: Anı Yayıncılık, 2015.
- Karaoğulları, Nurullah. *Ortaokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Kazandırılmasına Yönelik Bir Araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, 2023.
- Kasapoğlu Akyol, Pınar. “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Örgün Eğitime Uygulanması: Ağ Araştırması (Webquest) Örneği.” *Millî Folklor* 28/111 (2016), 125-146.
- Kolaç, Emine. “Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi.” *Millî Folklor* 21/82 (2009), 19-31.
- Millî Eğitim Bakanlığı. *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2019.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. “1739 Sayılı Kanun.” *Resmî Gazete*, 24 Haziran 2014, sayı: 14574.
- Melanlıoğlu, Deniz. “Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretim Programları.” *Eğitim ve Bilim* 33 (2008), 150-159. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/631>
- Mills, Geoffrey E. *Action Research: A Guide for the Teacher Researcher*. Pearson Education, 2003.

- Mutlu, Hasan Hüseyin ve Dinç, Serkan. “6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda Yer Alan Temalardaki Metinlerin Kök Değerlerle İlişkisi.” *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 7/4 (2009), 1048-1062. <https://doi.org/10.16916/aded.593400>
- Oğuz, M. Öcal. “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras Le Patrimoine Culturel Immatériel Comme un Terme Intangible Cultural Heritage as a Term.” *Millî Folklor* 25 (2013), 100-115.
- Oral, Ülkü. *Çocuklara Karagöz–Hacivat Söylemleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2000.
- Savaşkan, Veysel. “Ortaöğretim Türk Edebiyatı Program ve Ders Kitaplarının Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Açısından İncelenmesi.” *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (2016), 1302-1323. <https://doi.org/10.17556/jef.11705>
- Tudorache, Petronela. “The Importance of the Intangible Cultural Heritage in the Economy.” 2016. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(16\)30271-4](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(16)30271-4)
- Tutkun, Yasin. *Metinlerarasılığın Türkçe Öğretiminde Kullanımına Yönelik Bir Eylem Araştırması: 7. Sınıf Örneği*. Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2019. <https://tez.yok.gov.tr>
- Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Uzuner, Yıldız. “Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları.” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* 6/2 (2005), 1-13. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_00000000092
- Ülken, Hilmi Ziya. *Millet ve Tarih Şuuru*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2008.
- Wang, Ching-Yi. “Building a Network for Preserving Intangible Cultural Heritage Through Education: A Study of Indonesian Batik.” *International Journal of Art & Design Education* 38/2 (2019), 398-415. <https://doi.org/10.1111/jade.12200>
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Yıldız, Derya ve Ceran, Dilek. “5. ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları.” *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 44 (2007), 295-308. <https://doi.org/10.21497/sefad.845421>
- Yurdakul, R. Sıtkı. *Azerbaycan’dan Masallar*. 1. Baskı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 2017.

Etik Beyan / Ethical Statement

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Yazar(lar) / Author(s)

Nurullah KARAOĞULLARI
Kudret ALTUN

Finansman / Funding

Yazar bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadığını kabul eder.
The author acknowledges that received not external funding support of this research.

Çıkar Çatışması / Competing Interests

Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.
The author declares that he have no competing interests.

Yazar Katkıları / Authors Contributions:

Çalışmanın Tasarlanması / Conceiving the Study	: YET (%50), MS (%50)
Veri Toplanması / Data Collection	: YET (%50), MS (%50)
Veri Analizi / Data Analysis	: YET (%50), MS (%50)
Makalenin Yazımı / Writing up	: YET (%50), MS (%50)
Makale Gönderimi ve Revizyonu / Submission and Revision	: YET (%50), MS (%50)